

Remissvar från Teknikföretagen:

Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59)

Teknikföretagen värdesätter möjligheten att lämna synpunkter på slutbetänkandet från Forskningsfinansieringsutredningen. Samhället står inför flera utmaningar där forskning och kunskap är nyckeln framåt och där industrin har en avgörande roll. Teknikföretagen anser att den modell genom vilken de statliga forskningsanslagen fördelas därmed får en allt viktigare roll, utifrån komplexiteten i de utmaningar som Sverige står inför.

I linje med utredningens slutsatser konstaterar även Teknikföretagen att förutsättningarna behöver förbättras inför den kraftsamling som behövs för att Sverige, på ett kraftfullt sätt, ska kunna ta sig an de framtida utmaningarna på ett konkurrenskraftigt sätt. Teknikföretagen anser att en väl strukturerad organisationsförändring kan utgöra en del i ett sådant arbete. Det behövs en förändring till ökad tydlighet, mindre byråkrati samt att tillgängliga resurser används mer effektivt. Teknikföretagen ställer sig därför bakom en organisationsförändring utifrån utredningens förslag, förutsatt att genomförandet sker på ett sådant sätt att eventuella risker minimeras. Exempel på sådana risker kan utgöra "vacuum" i systemet under förändringsarbetet, eller minskad tillgång på resurser.

För att möta omvärldens offensiva satsningar anser Teknikföretagen att Sverige kraftfullt bör öka ambitionsnivån i de statliga forsknings- och innovationssatsningarna, vilka i sin tur är nära sammankopplade med hur industrin väljer att placera och utveckla sin egen forsknings- och utvecklingsverksamhet.¹

Konkurrenskraftiga villkor bör alltid vara en viktig utgångspunkt vid all förändring av systemet för forskningsfinansiering gällande för akademi och institut. Det är en förutsättning för att kunna attrahera de bästa talangerna, höja utbildningskvaliteten och därigenom säkra en framtida kompetensförsörjning i en värld, där Sverige tävlar mot andra toppuniversitet och institut utomlands. Det är även avgörande för att säkra och utveckla Sveriges roll som ledande innovationsland.

Forskningsfinansieringssystemet fyller en viktig roll i att komplettera de basresurser som tilldelas akademien och instituten. En förändring av det nuvarande systemet behöver säkerställa att akademien och instituten, på ett effektivt sätt, fortsatt kan medverka i samverkansprojekt tillsammans med industrin. Det är även viktigt att institutens roll i innovationssystemet tydliggörs vid en organisationsförändring. Villkoren för finansiering behöver även innefatta akademins och institutens förutsättningar att kunna delta i forskningsprojekt på EU-nivå, vilka utgör en alltmer viktig källa för kunskap. I dagsläget saknas en full

¹ Se Teknikföretagens inspel till forsknings- och innovationspropositionen 2024 <https://www.teknikforetagen.se/globalassets/sakomrade/forskning-och-innovation/teknikforetagens-inspel-till-forskning-och-innovationspropositionen-2024/>

kostnadstäckning för deras medverkan, vilket riskerar att akademi och institutet väljer att avstå från att delta.

Våra synpunkter i korthet:

- Förutsättningar behöver skapas för kraftsamling på forskning och innovation – en organisationsförändring kan, rätt genomförd, utgöra en del i detta.
- En organisationsförändring får inte leda till en avstannad ambition vad gäller forsknings- och innovationspolitiken. Effektiviseringsvinster med en organisationsförändring måste användas för långsiktiga och offensiva satsningar på forskning och innovation.
- Det finns tre drivkrafter i forsknings- och innovationssystemet som har olika logik och bör komplettera varandra; det akademiskt drivna (främst grundforskning), företagens och offentlig sektors behov och innovationskraft (främst behovsmotiverad och tillämpad forskning) samt implementering och nyttiggörande. Det senare inte minst för att både skapa nya företag och stärka innovationskraften i befintliga företag och därmed arbetstillfällena i Sverige.
- Det är viktigt att de olika perspektiven hanteras i ett helhetsperspektiv och att den myndighetsstruktur som beslutas på ett effektivt sätt är samordnad samt har en tydlig samverkan med bl a industrin. En myndighetsstruktur som möter upp mot dessa olika drivkrafter skapar möjlighet både till excellent forskning och till koordinerade satsningar i hela innovationskedjan, från forskning till innovation.
- Det är avgörande att tillräckliga resurser finns att fördela för de nya myndigheterna samt att det finns en balans mellan de olika områdena. Det är viktigt att behovsmotiverad och industrirelevant forskning får tillräckliga resurser.
- Det är angeläget att en mer enhetlig tolkning av reglerna för statligt stöd och indirekta kostnader genomsyrar en ny myndighetsstruktur. Det skulle underlätta för aktörerna i systemet att utveckla samverkan och innovationssystemets förmåga att bidra till konkurrenskraft.
- Vår bedömning är att en modell med full kostnadstäckning för forskningens utförande bör användas, förutsatt att den genomförs inom icke-ekonomisk verksamhet.
- En nationell organisation för forskningsfinansiering behöver skapa bra förutsättningar för internationell uppkoppling. I de nationella satsningarna som görs måste vi förhålla oss till och i relevanta fall dra nytta av de gemensamma europeiska satsningar som görs, inom till exempel EU:s ramprogram för forskning och innovation.
- Ett uppdaterat finansieringssystem behöver också kunna hantera och samordna forskning och innovationer med dubbla användningsområden (dual-use).

Fördjupade kommentarer och synpunkter

Hård konkurrens från andra länder

Mot bakgrund av att näringslivet står för över 70 procent av den samlade finansieringen av forskning och utveckling i Sverige vill Teknikföretagen se att detta avspeglas i ett system för Fol-finansiering på ett tydligare sätt. Detta inkluderar grund-, tillämpad- och behovsmotiverad-forskning i balans. Det bör vara en tydlig uppgift för ett statligt system för Fol-finansiering att möta upp mot företagens omfattande FoU och även katalysera fler investeringar från företagen i Sverige samt attrahera fler utländska bolag. Att industrins forsknings- och innovationsinvesteringar läggs i Sverige kan inte tas för givet. Konkurrensen från andra länder, både i EU och globalt, om att attrahera företagens FoU hårdnar alltmer och andra länder har offensiva strategier med målet att bygga tekniskt ledarskap genom FoU.

Den viktigaste faktorn för att möta denna konkurrens är en ökad statlig ambitionsnivå i forsknings- och innovationspolitiken med en höjd finansiell ambitionsnivå. Därutöver är det avgörande att Fol-systemet i hög grad stimulerar samspelet mellan näringsliv, det offentliga och akademien, samt har starka industriforskningsinstitut, och i relevanta fall drar nytta av de satsningar som görs inom EU. Genom ett mer strategiskt fokuserat Fol-finansieringssystem, som inriktas mot att bidra till att de svenska forskningsintensiva företagen har förutsättningar att satsa i Sverige, skapas attraktionskraft. Att forskningsintensiva företag stannar och utvecklas här i Sverige ger i sin tur oss som land fördelar i termer av välstånd och konkurrenskraft. En viktig förutsättning för att åstadkomma denna kraftsamling i hela forsknings- och innovationssystemet är att utveckla en nationell teknik- och innovationsstrategi (ett förslag som finns utvecklat i Teknikföretagens inspel till Forsknings- och innovationspropositionen 2024).

För att företagen fortsatt ska välja att lägga sina investeringar i avancerad forskning, teknikutveckling och produktion i Sverige måste forskningsfinansieringssystemet vara långsiktigt och förutsägbart över mandatperioder, vilket även innebär en ökad uthållighet i finansieringssystemet.

Tre drivkrafter som behövs

Teknikföretagen anser att det behövs olika drivkrafter och perspektiv i ett Fol-finansieringssystem;

- det akademiskt drivna,
- företagets behov och innovationskraft samt
- implementering och nyttagörande.

Vi ser att dessa drivkrafter har olika logik och bör komplettera varandra i ett väl fungerande forsknings- och innovationssystem. Dessa tre drivkrafter och perspektiv behöver balanseras för att skapa den sammanhållna kraftsamling som är nödvändig. Det är mycket viktigt att de olika delarna hänger ihop och att de olika områdena inte hanteras i stuprör.

För industrin är det av stor betydelse att ett system för Fol-finansiering skapar balans mellan satsningar på grundforskning, tillämpad forskning,

behovsmotiverad forskning och forskningsbaserad innovation. Alla olika delar och de roller som finns i systemet är viktiga för Sveriges förmåga att vara världsledande. Här är det särskilt viktigt att understryka att industriforskningsinstitutet har en särskild roll vid sidan av akademien. Detta avspeglas inte i tillräckligt hög utsträckning i de utlysningar som görs av finansierarna, vilket får som konsekvens att akademi och institut ofta konkurrerar om samma medel. En negativ effekt av detta är att akademins och institutens roller i systemet riskerar att flyta samman.

Idag har de forskningsfinansierande myndigheterna vitt skilda system med olika upplägg som tidsmässigt generellt inte är i linje med varandra. Därtill tolkar olika aktörer befintliga regelverk olika. Olika tolkningar av reglerna för statligt stöd och indirekta kostnader påverkar förutsättningarna för aktörerna att bl.a. delta i EU-forskningsprojekt och att utforma samverkansavtal med industrin på ett effektivt sätt. En bättre samordning och konsolidering som utredningen föreslår skulle ge en hävstångseffekt mellan de olika delarna i finansieringssystemet och på så vis skapa en kraftigt minskad administrativ börda. Det är även av betydelse hur Sverige agerar i statsstödsfrågor kopplade till forskning och innovation. Det utgör en allt viktigare aspekt för att skapa bäst förutsättningar att möta global konkurrens på strategiskt viktiga områden.

Vi anser att de föreslagna tre myndigheterna, Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten speglar de perspektiv och drivkrafter som vi ser behövs på ett bra sätt. Det är även viktigt att den kompetens som byggts upp i sektorsmyndigheter, t.ex. Energimyndigheten, tas tillvara i en ny organisation och att de eventuella nackdelarna med att separera Fol-finansiering från ett övrigt myndighetsuppdrag hanteras.

Det bör också tas i beaktande att konsolideringen av dagens myndighetsstruktur till framtidens tre myndigheter riskerar att resultera i att vissa kompetensområden inte får samma fokus. Detta då de nya myndigheterna kommer få ett bredare uppdrag. Det kommer bli viktigt att de nya myndigheterna säkrar tillräckligt stor kompetensbredd så vi inte tappar utvecklingen inom viktiga områden. Tidigare organisationsförändringar har resulterat i att den teknikvetenskapliga forskningen blivit lidande, vilket inte får bli resultatet av en ny organisationsstruktur.

Teknikföretagen är också positiva kring förslaget att initiera en "Grupp för strategisk samordning" bestående av myndighetscheferna samt adjungerade från akademien, näringslivet och allmänna intressen. Denna grupp kan spela en viktig roll för att linjera budskap och prioritera riktning för de nya myndigheterna.

Den akademiskt drivna forskningen, som fångas upp i den föreslagna **Vetenskapsmyndigheten**, måste hålla högsta internationella kvalitet men Teknikföretagen ser också att även relevans behöver vägas in utifrån vad som kan skapa resultat inom styrkeområden och som kan omsättas i praktiken. Dessa styrkeområden kan definieras såväl utifrån akademiskt- som industriellt perspektiv. Det industriella perspektivet föreslås tas i beaktning om företag finns representerade i de vetenskapliga råden. Det i utredningen föreslagna vetenskapliga rådet "Forskning inom Teknik" är för Teknikföretagen mest relevant.

Denna del bör omfatta såväl grundforskning som mer tillämpad forskning med fokus på excellens inom strategiskt viktiga områden. Det inkluderar att stödja

enskilda excellenta forskare, doktorander samt den infrastruktur som behövs i landet för att driva forskning av högsta internationella kvalitet.

Angående finansieringen av områden som traditionellt inte erhåller stöd från Vetenskapsrådet vill vi framhålla vikten av att bredda investeringarna inom forskning och utveckling. Flera ingenjörsvetenskapliga områden, som inte omedelbart associeras med grundforskning, inrymmer fundamentala frågeställningar som är avgörande för att stärka det svenska innovationssystemet.

Genom att tillhandahålla finansiering för dessa områden skapar vi möjligheter att utforska och förstå grundläggande principer som kan ligga till grund för teknologiska framsteg. Denna forskning kan vara icke-behovsmotiverad vid första anblicken, men den ger nödvändiga insikter och kompetens som kan vara avgörande för framtida innovationer och konkurrenskraft.

När det gäller ansvaret för forskningsinfrastruktur föreslås att denna uppgift ligger på Vetenskapsmyndigheten, vilket är rimligt vad gäller forskares användning av infrastrukturen. Däremot när det gäller industrins deltagande i både uppbyggnad och användning av forskningsinfrastruktur bör detta vara ett ansvar som ligger inom Myndigheten för strategisk forskning.² Det är dessutom en roll som vi ser behöver stärkas i det nya finansieringssystemet. Företagen måste involveras och deras behov måste, i högre grad än idag, vara i fokus i beslut kring större forskningsinfrastruktur. Industrins användning av forskningsinfrastruktur är ofta mer tillämpad än den akademiska forskningens och hör därför mer till det ansvar som åligger Myndigheten för strategisk forskning. Värt att tillägga i detta sammanhang är att ett breddat nyttjande inte på något sätt står i konflikt med vetenskaplig kvalitet, tvärtom.

I Myndigheten för strategisk forskning, vilket vi ser som den behovsdrivna delen av ett nytt Fol-system, bör huvudsakligt fokus ligga på företagens behov och innovationskraft. Satsningar kan där genomföras på industridrivna innovationsprogram vilket ger en tydlig inriktning mot avgörande industriella strategiskt definierade områden. Tyngdpunkten ligger naturligt inritad mot tillämpad forskning med landets långsiktiga strategiska behov med företagens behov i fokus. Teknikföretagen ser i huvudsak positivt på den konsolidering av relevanta myndigheters resurser som utredningen föreslår ska flyttas till den nya myndigheten för strategisk forskning.

Det är helt avgörande för både industrin, instituten och akademien att behovsmotiverad forskning, genom den konsoliderade myndigheten för strategisk forskning, får tillräckliga resurser. Detta inte minst eftersom det möjliggör bland annat för instituten, akademien och industrin att gemensamt arbeta i strategiska innovationsprogram och för Sverige att skapa den industriella utveckling som krävs för att hänga med i den internationella konkurrensen. Minskade anslag till forskningsfinansiärerna skulle riskera att urholka strategiskt viktiga satsningar och därmed försämra såväl industrins som institutens och akademins konkurrenskraft och innovationsförmåga. Balansen och förstärkningen av

² Se även nedan om Myndigheten för strategiska forskning

behovsmotiverad forskning, såväl grund- som tillämpad-, hänger nära ihop med ambitionen att Sveriges forskning ska vara excellent.

När det gäller industrins deltagande i både uppbyggnad och användning av forskningsinfrastruktur bör detta vara ett ansvar som ligger inom Myndigheten för strategisk forskning. Denna myndighet borde få ett ansvar för att säkerställa att forskningsinfrastrukturen kompletteras med en effektiv struktur för test- och demonstrationsmiljöer. Detta inkluderar såväl ansvar som tillhörande medel. Detta skulle också vara ett sätt att stärka institutens roll i forsknings- och innovationssystemet.

Sverige behöver en kunskapsuppbyggnad inom strategiskt viktiga områden som möjliggör en accelererad teknologitveckling. Teknikföretagen stödjer utredningens förslag om att lyfta ett antal strategiskt viktiga områden för "portföljgrupper" inom Myndigheten för strategisk forskning. Förslaget innebär att det arbetssätt som har byggts upp t.ex. inom de strategiska innovationsprogrammen ska utgöra modell och prägla huvuddelen av verksamheten inom Myndigheten för strategisk forskning. Teknikföretagen och våra medlemsföretag har erfarenhet av ett sådant arbetssätt bl.a. genom Produktion2030, Smartare elektroniksystem, FFI och programmet för Avancerad Digitalisering. Vi ser stor potential i att låta ett sådant arbetssätt utvidgas och prägla verksamheten inom Myndigheten för strategisk forskning och att sådant som fungerar bra idag inte raderas i ett nytt system. När det gäller de specifika exemplen på tänkbare portföljgrupper så är det viktigt att industrin involveras i identifieringen av dessa så att de möter behoven.

I den förslagna **Innovationsmyndigheten** bör ett tydligt fokus ligga på implementering och nyttogörande av forskning och kunskap där olika samhällsaktörer har viktiga roller i möjliggörandet, inte minst offentlig sektor. Det kan handla om att innovationsprojekt som ligger närmare en marknadsintroduktion initieras för exempelvis test och verifiering av nya lösningar och stöd till små företag i olika former av lyft. Det kan även handla om att initiera och möjliggöra testmarknader med hjälp av innovationsupphandling. Teknikföretagen föreslår att motsvarande konsolidering som ligger till grund för Myndigheten för strategisk forskning, genomförs i en ny innovationsmyndighet. Det skulle innebära att resurser vad gäller stöd för SME samt innovationsstöd som andra myndigheter idag använder skulle kopplas till den nya innovationsmyndigheten, exempelvis Tillväxtverket och Almi. Med en sådan konsolidering skulle en välbehövlig kraftsamling åstadkommas men också en effektivisering av innovationsstöden. Då nyttiggörande av forskningen är helt avgörande för samhällets och industrins konkurrenskraft, är det viktigt att innovationsmyndigheten inte blir för liten/svag

Internationalisering

Sveriges deltagande i bl.a. EU:s forsknings- och innovationsprogram är helt centralt för att vi ska kunna vara med och påverka utvecklingen i enlighet med svensk industris intresse. Teknikföretagen vill starkt poängtera nödvändigheten av att våra nationella programsatsningar är i linje med en nationell teknik- och innovationsstrategi som är av strategisk vikt för Sverige. Med den riktning som utredningen föreslår anser vi vidare att det kan komma att underlätta möjligheterna att ta del av de finansieringsmöjligheter som EU:s forsknings- och innovationsprogram erbjuder. Ett ökat svenskt deltagande är viktigt för att kunna

bygga fler breda partnerskap och på så vis accelerera arbetet med klimatomställning och implementeringen av ny teknik. Det är viktigt att även vara med i tidigt skede i det internationella arbetet när inriktningar sätts vilket ytterligare talar för en ökning av resurserna på detta område.

Vi vill också betona att en begränsning i resursnivån för Myndigheten för strategisk forskning mot den bakgrunden skulle vara starkt problematisk eftersom det kraftigt skulle begränsa Sveriges möjlighet att ta del av de EU-projekt som vi, genom medlemskapet, redan är med och finansierar. Det vore både kontraproduktivt och ineffektivt. Det gäller inte minst de samverkansprogram (Public-Private Partnerships) där nationell medfinansiering utgör en basförutsättning som i t.ex. Key Digital Technologies/Chips for Europe.

Koppla samman militär och civil forskning

Ett uppdaterat finansieringssystem behöver också kunna hantera och samordna forskning och innovationer med dubbla användningsområden (dual-use).

Civil teknikindustri har tagit över en stor del av den innovationsutveckling som tidigare skedde i försvarssektorn. Men genom att koppla samman civil och militär forskning kan en hävstångseffekt skapas där vi får ut mer av investeringarna i forskning och utveckling och snabbare kan ta fram den kunskap som behövs. Det är ofta samma form av kunskap som behövs oavsett om det gäller industrins konkurrenskraft eller att stärka totalförsvarsförmåga och beredskap, och därför är ett förbättrat samarbete viktigt. Det militära försvaret är till stor del beroende av de resurser som återfinns i det civila försvaret. Gränsen är således inte tydlig, vilket ytterligare talar för en ökad samordning mellan den militära och civila forskningen.

Med Sveriges stundande Nato-medlemskap följer en stor ökning av resurserna inom utgiftsområde 6: *Försvar och samhällets krisberedskap*. För att undvika att skapa två separata innovationssystem bör därför systemen för Fol-finansiering utformas så att synergierna mellan civil och militär forskning kan öka.

Teknikföretagen vill därför särskilt peka på behovet av att kunna koppla samman den militära och civila forskningen på ett relevant sätt. Det är centralt att dual-use eller dubbel användning av olika teknologier berör samtliga delar av organisationen för forskningsfinansiering och att det av det skälet skulle kunna behövas en gemensam beredningsplattform.

Teknikföretagen står gärna till ert förfogande med fördjupningar kopplat till de synpunkter och områden som vi lyft fram!

Maria Rosendahl
Näringspolitisk chef

Peter Johansson
Enhetschef Forskning och innovation

Teknikföretagen

Teknikföretagen